

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 8. september 2025
(OR. en)

12015/25

LIMITE

JAI 1140
ASILE 70
MIGR 277
COEST 615

Institutsioonidevaheline
dokument:
2025/0651(NLE)

SEADUSANDLIKUD AKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: NÕUKOGU SOOVITUS, mis käsitleb koordineeritud lähenemisviisi Ukraina põgenike ajutise kaitse lõppemisele

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

**mis käsitleb koordineeritud lähenemisviisi Ukraina põgenike
ajutise kaitse lõppemisele**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292 koostoimes selle artikli 78 lõikega 1 ja artikli 79 lõikega 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Ukraina põgenikele, kellel ei ole võimalik pöörduda tagasi oma koduriiki või -piirkonda Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu, kehtib kuni 4. märtsini 2027 ajutine kaitse, mis on aktiveeritud nõukogu rakendusotsusega (EL) 2022/382¹ ning mida on pikendatud nõukogu rakendusotsustega (EL) 2023/2409², (EL) 2024/1836³ ja (EL) 2025/1460⁴. Kuigi see on jätkuvalt märk liidu solidaarsusest Ukraina rahvaga, on ajutine kaitse oma olemuselt ajutine. Seetõttu on vaja valmistuda järkjärguliseks, kestlikuks ja hästi koordineeritud üleminekuks sellelt staatusest siis, kui Ukrainas valitsevad tingimused on ajutise kaitse lõppemiseks soodsad, võttes samal ajal arvesse Ukraina võimekust ja ülesehitamise vajadusi.

¹ Nõukogu 4. märtsi 2022. aasta rakendusotsus (EL) 2022/382, millega määratakse kindlaks Ukrainast lähtuva põgenike massilise sissevoolu olemasolu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 5 tähenduses ning nähakse selle tulemusena ette ajutine kaitse (ELT L 71, 4.3.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/382/oj).

² Nõukogu 19. oktoobri 2023. aasta rakendusotsus (EL) 2023/2409, millega pikendatakse rakendusotsusega (EL) 2022/382 kehtestatud ajutist kaitset (ELT L, 2023/2409, 24.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/2409/oj).

³ Nõukogu 25. juuni 2024. aasta rakendusotsus (EL) 2024/1836, millega pikendatakse rakendusotsusega (EL) 2022/382 kehtestatud ajutist kaitset (ELT L, 2024/1836, 3.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/1836/oj).

⁴ Nõukogu 15. juuli 2025. aasta rakendusotsus (EL) 2025/1460, millega pikendatakse rakendusotsusega (EL) 2022/382 kehtestatud ajutist kaitset (ELT L, 2025/1460, 24.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2025/1460/oj).

- (2) Ajutise kaitse tulevikku ja lõppu käsitlevate arutelude kontekstis on liikmesriigid kutsunud üles kasutama liidu tasandil koordineeritud lähenemisviisi. Tuginedes liikmesriikide kogemustele pärast nõukogu direktiivis 2001/55/EÜ⁵ sätestatud ajutise kaitse aktiveerimist, on ülioluline tagada kogu selle protsessi vältel kõigi liikmesriikide jagatud vastutus liidu tasandil.
- (3) Üks direktiivis 2001/55/EÜ sätestatud ajutise kaitse aktiveerimise eesmärkidest Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja kontekstis oli kaitset taotlevate isikute huvides vältida liikmesriikide varjupaigasüsteemide ülekoormamist ja suutmatust menetleda suurt hulka rahvusvahelise kaitse taotlusi ilma negatiivse mõjuta nende süsteemide tõhusale toimimisele. See eesmärk on jätkuvalt võtmetähtsusega kõnealuste isikute ajutiselt kaitselt ülemineku kavandamisel. Pealegi vajab Ukraina isegi rahuolukorras aega, et luua uuesti võimekus kõigi kõnealuste sõja eest põgenenud isikute riigis vastu võtmiseks. Selleks et toetada Ukraina jõupingutusi põgenike taasintegreerimisel on seetõttu oluline, et üleminekuprotsessi hallataks paindlikult, järkjärguliselt ning asjaomaste isikute konkreetset olukorda arvesse võttes. Selle üleminekuprotsessi puhul tuleks seega võtta arvesse praegu liidus ajutist kaitset saavate isikute ja Ukraina vajadusi, säilitades samal ajal liikmesriikide varjupaigasüsteemide terviklikkuse.

⁵ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj>).

- (4) Paljud Ukraina põgenikest ajutise kaitse saajad on nüüdseks liidus viibinud mitu aastat ja on integreerunud vastuvõtvasse ühiskonda, õppides keelt, leides töökoha ja osaledes haridussüsteemis. Kui riigisisene õigus või haldustava seda juba võimaldab ning kui on täidetud muudel alustel liikmesriigis jätkuvalt seadusliku viibimise tingimused, peaksid liikmesriigid kasutama iga võimalust lubada kõnealustel isikutel üleminekut riiklikule õiguslikule staatusele, mis väljendab paremini nende praegust olukorda liidus. Sellise riikliku õigusliku staatuse andmiseks võidakse näiteks kasutada elamislube, mille andmise aluseks on töötamine, tegutsemine iseenda tööandjana, osalemine kutsealases koolituses, hariduse omandamine, teadustegevus või perekondlikud või muud põhjused, või spetsiaalseid elamislube. Liikmesriigid peaksid seetõttu ajutiselt kaitselt üleminekut edendama ja hõlbustama, pakkudes selget teavet, mis aitab asjaomastel isikutel mõista kõnealuste muude riiklike õiguslike staatuste eeliseid ja neist tulenevaid õigusi võrreldes ajutise või muus vormis rahvusvahelise kaitsega.

- (5) Ajutise kaitse saajate muule õiguslikule staatusele ülemineku toetamiseks ja neile alternatiivse võimaluse pakkumiseks sellises enneolematu olukorras ning selleks, et tagada järjepidevus ja vältida ebaseaduslikku riigis viibimist, peaksid liikmesriigid võimaldama ajutise kaitse saajatel, eelkõige neil, kelle puhul juurdepääs riiklikule õiguslikule staatusele ei pruugi olla võimalik ja kes muidu vastavad liidu õiguse alusel muu staatuse tingimustele, taotleda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide (EL) 2016/801⁶, (EL) 2021/1883⁷ ja (EL) 2024/1233⁸ kohaseid lube. Kõnealuste direktiivide kohaste lubade andmine on võimalik tingimusel, et asjaomased isikud ei ole samal ajal liidus ajutise kaitse saajad. Seega peaksid liikmesriigid teavitama ajutise kaitse saajaid võimalikult kiiresti ja hiljemalt loa taotlemise ajal ajutise kaitse staatuse ning kõnealuste direktiivide kohaselt antavate õiguste erinevusest. Samuti peaksid liikmesriigid ajutise kaitse saajaid esimesel võimalusel ja hiljemalt taotluse esitamise ajal teavitama sellest, et neil ei ole võimalik samal ajal saada ajutist kaitset ja kõnealuste direktiivide kohast luba.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/801/oj>).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1883, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemist ja seal elamise tingimusi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ (ELT L 382, 28.10.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2021/1883/oj>).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1233, mis käsitleb kolmanda riigi kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa ühtse taotluse menetlust ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandast riigist pärit töötajate ühetaolisi õigusi (ELT L, 2024/1233, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1233/oj>).

- (6) Selleks et liikmesriigid oleksid valmis rakendusotsusega (EL) 2022/382 aktiveeritud ajutise kaitse lõppemiseks, on hädavajalik tagada, et koju Ukrainasse tagasipöördumine taasintegreerumise eesmärgil toimub korrapärasel ja humaansel viisil ning võtab arvesse põgenike erinevaid isiklikke olukordi, toetades neid, kes on valmis ja võimelised Ukrainasse tagasi pöörduma. Kui mõnel isikul võib olla kavatsus juba lähitulevikus koju tagasi pöörduda, võivad teised oma konkreetse olukorra tõttu vajada rohkem aega. Samuti on oluline võtta arvesse Ukraina võimet kõik sõjapõgenikud kestlikul viisil taasintegreerida. Seetõttu peaksid liikmesriigid võtma meetmeid, mis loovad tingimused sujuvaks ja kestlikuks Ukrainasse taasintegreerumiseks, võttes arvesse kõiki neid kaalutlusi ning kasutades täiel määral ära ja laiendades vahendeid, mis on juba ette nähtud direktiivi 2001/55/EÜ artiklitega 21 ja 23.
- (7) Liit annab eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/792⁹ loodud Ukraina rahastu kaudu Ukrainale igakülgset toetust Venemaa agressioonisõja sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnavalaste tagajärgedega tegelemisel, aidates kaasa riigi taastumisele, ülesehitamisele ja moderniseerimisele ning Ukraina ühiskonna sõjajärgsele taastumisele, sealhulgas luues sotsiaalsed ja majanduslikud tingimused riigisiseste põgenike ja liidus ajutise kaitse saajate koju tagasipöördumise hõlbustamiseks, kui tingimused seda võimaldavad või nad seda soovivad.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/792, millega luuakse Ukraina rahastu (ELT L 2024/792, 29.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj>).

- (8) Koju Ukrainasse tagasipöördumist kaaluvad isikud peaksid saada teha teadlikke otsuseid, mis toetaks ka nende tagasipöördumise kestlikkust. Ukraina põgenike ajutiselt kaitselt sujuva ülemineku kontekstis peaksid liikmesriigid kujundama strukturesema lähenemisviisi, et edendada isikute enda rahastatavaid tutvumisviise, nagu on sätestatud direktiivi 2001/55/EÜ artikli 21 lõikes 1. Kõnealused visiidid võiksid suurendada liidus ajutise kaitse saajate enesekindlust, kuna need võimaldaksid neil kontrollida oma pere või vara olukorda või hinnata hävingu ulatust oma kogukonnas ning Ukrainas üldiselt valitsevaid tingimusi. Visiitide tulemuslikkuse suurendamiseks ja nende kuritarvitamise vältimiseks peaksid liikmesriigid kehtestama selliste visiitide parameetrid, tingimused ja nõuded. Selliseid parameetreid, tingimusi ja nõudeid tuleks koordineerida teiste liikmesriikidega ning need tuleks kindlaks määrata ja neist tuleks teavitada läbipaistval viisil. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid sisse seadma kontaktpunktid.

- (9) Nagu on osutatud direktiivi 2001/55/EÜ artikli 21 lõikes 1, peavad liikmesriigid võtma vajalikud meetmed, mis võimaldavad vabatahtlikult tagasi pöörduda neil inimestel, kelle ajutine kaitse on lõppenud. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid ette nägema spetsiaalsed vabatahtliku tagasipöördumise kavad, mille puhul nad võivad kasutada rahvusvaheliste organisatsioonide pakutavat toetust. Kõnealuste kavade tulemuslikkuse tagamiseks ja kuritarvitamise riskide vältimiseks peaksid need olema hoolikalt koostatud ja terviklikud ning neist tuleks põhjalikult teavitada, võttes arvesse Ukraina vajadusi ja võimekust, samuti liidus ajutist kaitset saavate Ukraina põgenike vajadusi ja Ukrainasse jäänud inimeste olukorda, et toetada sotsiaalset ühtekuuluvust. Seetõttu tuleks mis tahes sellise kavaga prioriseerida individuaalsete pakettide asemel taasintegreerumiseks antavat toetust, mille jaoks tehakse Ukrainas kättesaadavaks liidu rahalised vahendid. Kõnealuste kavade abikõlblikkuse tingimused tuleks selgelt kindlaks määrata ja kavasid kasutada soovivatelt isikutelt tuleks nõuda enda registreerimist. Liikmesriigid võiksid kõnealuste kavade raames kaaluda abi andmist riigist lahkumise korraldamisel, näiteks Ukraina samasse piirkonda lahkumise korral. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1896¹⁰ loodud Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex) saaks oma volituste piires pakkuda liikmesriikidele logistilist tuge.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1, <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>).

- (10) Kuigi vabatahtliku tagasipöördumise kavad peaksid olema kindla ja piiratud kestusega, peaksid need võimaldama piisavalt aega, et tagada asjakohane koordineerimine Ukraina ametivõimudega, selleks et hõlbustada tagasipöörduvate isikute järkjärgulist ja piisavat integreerumist oma kogukondadesse, sealhulgas nende juurdepääsu põhiteenustele ja -taristule, näiteks majutusele, eluasemele ja arstiabile. Seetõttu ning selleks et tagada vabatahtliku tagasipöördumise kava esialgse kestuse kooskõlastamine kõigi liikmesriikidega ja Ukraina ametivõimudega, tuleks vabatahtliku tagasipöördumise kavades näha ette neid eesmärke saavutada võimaldav riigist lahkumise tähtaeg, mis põhimõtteliselt võiks olla ühe aasta pikkune. Liikmesriikidel on ajutist kaitset saavate Ukraina põgenike rahaliste vajaduste katmiseks võimalik kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1147¹¹ loodud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vahendeid, millest võib rahastada ka vabatahtliku tagasipöördumise kavasid. Vabatahtliku tagasipöördumise kava kehtivusaja jooksul tuleks asjaomastel isikutel lubada jätkuvalt seaduslikult viibida liikmesriigis, kus nad saavad ajutist kaitset. Kuna kohapealne olukord võib käesoleva soovitusel vastuvõtmise kuupäeva ja ajutise kaitse lõppemise vahelisel ajal muutuda ning vabatahtliku tagasipöördumise kavades algselt ettenähtud aeg ei pruugi olla piisav selleks, et tagada järkjärguline ja kestlik Ukrainasse taasintegreerumine, peaksid liikmesriigid omavahel ja Ukraina ametivõimudega koordineerima muu või pikema tähtaja määramist nende vabatahtliku tagasipöördumise kavade alusel toimuvaks vabatahtlikuks riigist lahkumiseks. Vabatahtliku tagasipöördumise kavasid puudutavad meetmed ei piira Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/115/EÜ¹² kohaldamist.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond (ELT L 251, 15.7.2021, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1147/oj>).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (OJ L 348, 24.12.2008, lk 98, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj>).

- (11) Vähendamaks halduskoormust seoses elamislubade võimaliku individuaalse väljastamisega vabatahtliku tagasipöördumise kavades osalemiseks registreerunud isikutele, peaksid liikmesriigid kasutama direktiivi 2001/55/EÜ artikli 21 lõikes 3 sätestatud võimalust laiendada kõiki direktiivi 2001/55/EÜ III peatükis sätestatud ajutise kaitsega seoses kohaldatavaid õigusi isikutele, kes on saanud ajutise kaitse rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohaselt ja kes pärast rakendusotsuse (EL) 2022/382 kehtivuse lõppemist osalevad vabatahtliku tagasipöördumise kavas, kuni põgeniku Ukrainasse tagasipöördumise kuupäevani või kuni asjaomase vabatahtliku tagasipöördumise kava alusel toimuva vabatahtliku riigist lahkumise tähtaja lõpuni. Selleks, et tagada järjepidevus ja vältida ebaseaduslikku riigis viibimist vahetult pärast ajutise kaitse lõppu, peaksid liikmesriigid lisaks sellele tagama, et ajutist kaitset saanud isikud saavad seaduslikult viibida nende territooriumil alates rakendusotsuse (EL) 2022/382 kehtivuse lõppemisest kuni selle aja lõpuni, mille jooksul neil on võimalik registreeruda osalemiseks vabatahtliku tagasipöördumise kavas.

- (12) On võimalik, et Ukraina ei ole suuteline täpselt rakendusotsuse (EL) 2022/382 kehtivuse lõppemise kuupäeval rahuldama nende inimeste vajadusi, kellel on ka muid kui tervise seisundist tulenevaid erivajadusi. Selleks et tagada kestlik tagasipöördumine Ukrainasse, mille puhul võetakse arvesse Ukraina võimekust rahuldada kõnealuste isikute vajadusi, peaksid liikmesriigid kohaldama direktiivi 2001/55/EÜ artikli 23 lõiget 1 üle võtvate riigisiseste õigusaktide sätteid ka isikute suhtes, kellel on muid kui tervise seisundist tulenevaid erivajadusi, ning võtma vajalikke meetmeid seoses tingimustega nende jätkuvaks seaduslikuks liidus viibimiseks. Kui see on asjakohane, peaksid liikmesriigid tagama, et riigis viibimise tingimuste puhul võetakse arvesse asjaomaste isikute erivajadusi. Selline elamisluba tuleks lõpetada niipea, kui Ukraina on võimeline asjaomase isiku erivajadusi rahuldama.
- (13) Liikmesriigid peaksid kasutama direktiivi 2001/55/EÜ artikli 23 lõike 2 alusel antud võimalust, et lubada Ukraina põgenikel, kelle alaealised lapsed käivad liikmesriigis koolis, elada nende territooriumil pärast rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse lõppemist, et kõnealused lapsed saaksid lõpetada nimetatud rakendusotsuse kehtivuse lõppemise ajal käimasoleva õppeperioodi, tavaliselt õppeaasta.

- (14) Selleks et tagada adekvaatne teabe esitamine ja aidata ajutise kaitse saajatel kõiki asjaolusid arvesse võttes teha teadlikke valikuid, on oluline võimalikult suurel määral ära kasutada olemasolevaid vahendeid ja kanaleid ning vältida tegevuse dubleerimist. Sel eesmärgil võiksid liikmesriigid kasutada nende territooriumil loodud või loodavaid koosmeelekeskuseid, mis aitaksid säilitada sidet välismaal elavate ukrainlastega. Koosmeelekeskuseid tuleks kasutada, et esitada teavet muule õiguslikule staatusele ülemineku, tutvumisvisiitide ja vabatahtliku tagasipöördumise kavade kohta või osutada, kust on võimalik asjaomast teavet saada. Koosmeelekeskuste toetamiseks võivad liikmesriigid kasutada Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vahendeid, sealhulgas täiendavaid eraldisi, mis tulenevad nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093¹³ sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku 2021-2027 muutmisest ning Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi raames rakendatavate liikmesriikide programmide vahehindamisest. Sel otstarbel võib saada toetust ka rahvusvahelistelt organisatsioonidelt ja kolmandatelt riikidelt. Jõupingutuste tõhustamiseks innustatakse liikmesriike oma koosmeelekeskuste loomise kavade puhul kasutama rahvusvaheliste organisatsioonide pakutavaid teadmisi, võimekusi ja võrgustikke. Samuti võib teha teavituskampaaniaid kooskõlas liidu teavitustegevusega.

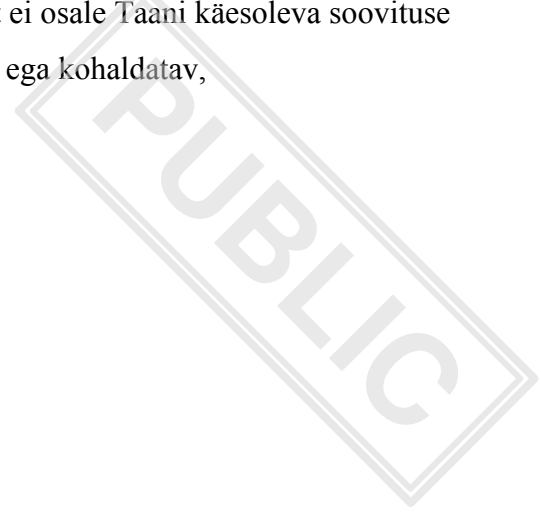
¹³ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj>).

- (15) Selleks et tagada käesoleva soovitusel rakendamisel koordineeritud lähenemisviis liikmesriikide vahel ja Ukraina ametivõimudega, peaksid liikmesriigid jätkuvalt koordineerima tegevust, vahetama teavet ja jälgima kohapealset olukorda mitmesugustel asjakohastel foorumitel, sealhulgas rakendusotsuses (EL) 2022/382 osutatud solidaarsusplatvormil, kuhu võidakse kutsuda osalema Ukraina ametiasutusi ja asjaomaseid nõukogu ettevalmistavaid organeid nende vastavate volituste ja ülesannete piires.
- (16) Kuna Ukraina põgenike ajutiselt kaitselt üleminek põhjustab märkimisväärsed muutusi nende õiguslikus staatuses, on oluline omada täpset ülevaadet muutuvast olukorrast. Võttes muu hulgas arvesse Euroopa Liidu Kohtu otsust kohtuasjas C-753/23¹⁴, eriti selle punkti 30, peaksid liikmesriigid tugevdama oma jõupingutusi, et korrapäraselt ja viivitamata ajakohastada oma ajutise kaitse andmeid ajutise kaitse registreerimise platvormil, sealhulgas arvandmeid mitteaktiivsete registreerimiste kohta, ning rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava mehhanismi (valmisoleku- ja kriisikava võrgustiku) raames.
- (17) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa oma 22. juuli 2025. aasta kirjaga teatanud oma soovist osaleda käesoleva soovitusel vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

¹⁴ 27. veebruari 2025. aasta Euroopa Liidu Kohtu otsus, *Krasiliva*, kohtuasi C-753/23, ECLI:EU:C:2025:133.

- (18) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva soovitusel vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

- A. Meetmed, millega edendatakse muule õiguslikule staatusele üleminekut juba enne ajutise kaitse lõppu
1. Liikmesriigid peaksid rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse saajate jaoks edendama ja lihtsustama juurdepääsu riiklikule õiguslikule staatusele. Selleks väljastatakse elamislube, mille aluseks võib olla näiteks töötamine, tegutsemine iseenda tööandjana, osalemine kutsealases koolituses, hariduse omandamine, teadustegevus või perekondlikud või muud põhjused, või spetsiaalseid elamislube, eeldusel et kõnealused isikud vastavad riigisiseses õiguses sätestatud tingimustele.
 2. Liikmesriigid peaksid võimaldama rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse saajatel, eelkõige neil, kelle puhul juurdepääs riiklikule õiguslikule staatusele ei ole võimalik ja kes muidu vastavad liidu õiguse alusel muu staatuse tingimustele, taotleda direktiivide (EL) 2016/801, (EL) 2021/1883 ja (EL) 2024/1233 kohaseid lube, tingimusel et neil ei ole ajutise kaitse staatust ja nimetatud direktiivide kohaselt antud luba samaaegselt. Liikmesriigid peaksid teavitama rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse saajaid võimalikult kiiresti ja hiljemalt loa taotlemise ajal ajutise kaitse staatuse ning kõnealuste direktiivide kohaselt antavate õiguste erinevusest ning asjaolust, et neil ei ole võimalik samal ajal olla ajutise kaitse saajad ja saada nimetatud direktiivide kohast luba.

- B. Meetmed, millega luuakse vajalikud tingimused sujuvaks ja kestlikuks Ukrainasse taasintegreerumiseks
3. Liikmesriigid peaksid direktiivi 2001/55/EÜ artikli 21 lõiget 1 igakülselt arvesse võttes lubama rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse saajatel teha nende endi rahastatavaid tutvumisvisiite Ukrainasse. Sellega seoses peaksid liikmesriigid:
- a) kehtestama tutvumisvisiitide parameetrid, tingimused ja nõuded ning koordineerima neid teiste liikmesriikidega, ning
 - b) teavitama selliseid visiite teha soovivaid isikuid kõnealustest parameetritest, tingimustest ja nõuetest ning seadma sel eesmärgil sisse kontaktpunktid.
4. Selleks et tagada tagasipöördumine Ukrainasse, peaksid liikmesriigid kooskõlas nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ artikli 21 lõikega 1 kehtestama vabatahtliku tagasipöördumise kavad, mida kasutatakse pärast rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse lõppemist. Sellega seoses peaksid liikmesriigid:
- a) tagama koordineerimise Ukraina ametivõimudega, et hõlbustada taasintegreerumist kogukondadesse Ukrainas, näiteks majutuse või eluaseme leidmist või juurdepääsu põhiteenustele ja -taristule, sealhulgas arstiabile;
 - b) tagama, et vabatahtliku tagasipöördumise kavadega prioriseeritakse individuaalsete pakettide asemel Ukraina kogukondadesse taasintegreerumiseks antavat toetust;

- c) kehtestama abikõlblikkuse tingimused vabatahtliku tagasipöördumise kavades osalemiseks, koordineerides neid teiste liikmesriikide ja komisjoniga;
- d) nõudma, et vabatahtliku tagasipöördumise kavas osaleda soovivad inimesed registreeriks ennast sel eesmärgil asjaomases kavas;
- e) kehtestama vabatahtliku tagasipöördumise kavade alusel toimuvaks vabatahtlikuks riigist lahkumiseks konkreetse tähtaja, mis põhimõtteliselt on üks aasta pärast ajutise kaitse lõppemist; liikmesriigid peaksid koordineerima omavahel ja Ukraina ametivõimudega kooskõlas käesoleva soovitusel punktiga 8, kui kohapealse olukorra muutumist arvesse võttes oleks vaja muud või pikemat tähtaega vabatahtlikuks riigist lahkumiseks, sest ettenähtud aeg ei näi olevat piisav selleks, et võimaldada põgenike järkjärgulist ja kestlikku Ukrainasse taasintegreerimist;
- f) kasutama direktiivi 2001/55/EÜ artikli 21 lõike 3 kohast võimalust laiendada kõiki direktiivi 2001/55/EÜ III peatükis sätestatud ajutise kaitsega seoses kohaldatavaid õigusi isikutele, kes on saanud ajutise kaitse rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohaselt ja kes osalevad vabatahtliku tagasipöördumise kavas, kuni nende Ukrainasse tagasipöördumise kuupäevani või kuni asjaomase vabatahtliku tagasipöördumise kava alusel toimuva vabatahtliku riigist lahkumise tähtaja lõpuni; liikmesriigid peaksid tagama põgenike seadusliku riigis viibimise jätkumise alates rakendusotsuse (EL) 2022/382 kehtivuse lõppemise kuupäevast kuni selle aja lõpuni, mil need isikud saavad kõnealuses kavas osalemiseks registreeruda;

g) kaaluma abi pakkumist riigist lahkumise korraldamisel, eriti samasse piirkonda Ukrainas; Frontex saaks oma volituste piires pakkuda liikmesriikidele logistilist tuge.

5. Liikmesriigid peaksid igakülgsest inimväärikust austades võtma vajalikud meetmed seoses selliste isikute riigis viibimise tingimustega, kes ei vasta muu staatuse omandamiseks kehtestatud nõuetele ja kellel on muud kui direktiivi 2001/55/EÜ artikli 23 lõikes 1 käsitletud erivajadused, mida Ukrainal ei ole võimalik rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse lõppemisel rahuldada. Kui see on asjakohane, peaksid liikmesriigid tagama, et riigis viibimise tingimustes võetakse selliste isikute erivajadusi arvesse. Selline elamisluba tuleks lõpetada niipea, kui Ukraina on võimeline asjaomase isiku erivajadusi rahuldama.
6. Liikmesriigid peaksid kooskõlas direktiivi 2001/55/EÜ artikli 23 lõikega 2 võimaldama Ukraina põgenikel, kelle alaealised lapsed käivad liikmesriigis koolis, elada nende territooriumil pärast rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse lõppemist, et kõnealused lapsed saaksid lõpetada nimetatud rakendusotsuse kehtivuse lõppemise ajal käimasoleva õppeperioodi. Nimetatud meetmete kohaldamisel on käimasolevaks õppeperioodiks tavaliselt õppeaasta.

- C. Meetmed, millega tagatakse põgenikele teabe esitamine
7. Liikmesriigid peaksid tagama, et rakendusotsuse (EL) 2022/382 kohase ajutise kaitse saajaid teavitatakse igakülgsetelt olemasolevatest võimalustest minna üle muule õiguslikule staatusele, sealhulgas muule staatusele üleminekuga seotud eelistest ja õigustest, samuti olukorrast Ukrainas, tutvumisviiside suhtes kehtivatest nõuetest ning tagasi koju pöördumise toetusest, mida on võimalik saada liidus ja Ukrainas, eelkõige vabatahtliku tagasipöördumise kavade alusel. Sellega seoses peaksid liikmesriigid:
- a) võtma kasutusele kiired riikliku teabevahetuse süsteemid ja menetlused, näiteks kontaktpunktid, või viima kooskõlas liidu teavitustegevusega läbi teavituskampaania;
 - b) liikmesriigid, kes kavatsevad luua oma territooriumil koosmeelekeskuse koostöös Ukraina ametivõimudega, peaksid seda keskust kasutama põgenikele asjakohase teabe andmiseks; liikmesriike innustatakse kaasama rahvusvaheliste organisatsioonide pakutavad teadmised, võimekused ja võrgustikud koosmeelekeskuste loomise riiklikusse kavas;
 - c) kaaluma, kas kasutada koosmeelekeskuste toetamiseks Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi programmi, sealhulgas täiendavaid eraldisi, mis tulenevad asjaomase mitmeaastase finantsraamistiku muutmisest ning riiklike programmide vahehindamisest.

- D. Meetmed, millega tagatakse koordineerimine, seire ja teabevahetus liikmesriikide vahel ning Ukraina ametivõimudega
8. Liikmesriigid peaksid jätkama tegevuse koordineerimist ja teabe vahetamist asjakohaste muutuste, samuti käesoleva soovitusel rakendamise kohta, eelkõige solidaarsusplatvormi raamistikus ja asjaomastes nõukogu ettevalmistavates organites nende vastavate volituste ja ülesannete piires. Komisjon suhtleb sel eesmärgil liikmesriikidega ja Ukraina ametivõimudega, sealhulgas tehnilisel tasandil, kasutades solidaarsusplatvormi, kuhu võidakse kutsuda osalema Ukraina ametiasutusi, ning poliitilisel tasandil, ELis asuvate ukrainlaste küsimustega tegeleva erisaadiku kaudu.

9. Liikmesriigid peaksid tugevdama oma jõupingutusi selleks, et jälgida muutusi ning ajakohastada korrapäraselt ja viivitamata asjakohast teavet Ukraina põgenike staatuse kohta asjaomastes andmebaasides, sealhulgas ajutise kaitse registreerimise platvormil, eelkõige mis puudutab ajutise kaitse saajate või riigisisese õiguse alusel piisava kaitse saajate arvu liikmesriigi territooriumil, nende isikute arvu, kes on üle läinud muule staatusele ja ei saa enam ajutist kaitset või riigisisese õiguse alusel piisavat kaitset, ning nende isikute arvu, kelle registreering on mitteaktiivne. Lisaks peaksid liikmesriigid tagama, et nad jagavad ajakohaseid, täielikke ja täpseid andmeid ajutise kaitse saajatega seotud kõigi asjakohaste aspektide kohta rändevaldkonna valmisolekut ja kriisiohjet puudutava mehhanismi (valmisoleku- ja kriisikava võrgustiku) raames.

Nõukogu nimel

eesistuja
